

ANAHATLARIYLA İTALYA'DA VERGİ REFORMU

Prof. Dr. Ugo SORBI
Parma Üniversitesi

1. Son 20 yıldır İtalya'da ekonomik hayata gittikçe artan bir şekilde hakim olan üretimsel dinamizmin yürürlükteki vergi sistemi üzerinde de büyük reperküsyonları görülmüş, bu çeşit bir dinamizm ve özellikle gittikçe daha gelişen bir vergi adaleti karşısında yürürlükteki vergi sistemi tam manasıyla yetersizliğini ispat etmiştir.

Bu durumda, İtalya'da Bakanlar Kurulu tarafından onaylanan ve Hükümete vergi reformu ile ilgili kanun hazırlamak yetkisi veren kanun-kararnamede (decreto-legge) öngörülen başlıca yenilikleri anahatlarıyla gözden geçirmek faydalı olacaktır.

Esas itibariyle *reformun temelini vergi sisteminin ünifikasyonu ve, dolayısıyla basitleştirilmesi teşkil etmektedir.*

2. Nitekim bugün için mevcut olan ve sayıları 19 u bulan çeşitli Devlet vergileri yerlerini sadece 3 vergiye bırakacaklardır. Yani :

*Hakiki şahıslardan alınacak gelir vergisi,
Tüzel kişilerin gelirleri üzerinden alınacak vergi
Katma değer vergisi (I.V.A.).¹*

Mevcut 10 adet Mahalli İdareler (İller, Komünler vb.) vergileri yerine de yine 3 vergi konulacaktır. Yani:

*Patrimuan gelirleri üzerinden alınan vergi,
Tamamlayıcı mahiyette belediyeye tüketim vergisi,
Gayrimenkuller üzerinden alınan değer artışları vergisi.*

Yeni hükümler 9 Senatör ve 9 Milletvekilinden meydana gelen bir komisyonun mütalâasını alarak İçişleri, Maliye, Hazine ve Bütçe Bakanlarının Başbakan ile birlikte teklifi üzerine Hükümete vergi reformu konusun-

1) Bu vergi literatürde "T.V.A." (Taxe a la valeur ajoutée) olarak geçmektedir. (Çevirenin notu)

da yetki veren kanunun yürürlüğe girişinden itibaren üç sene içinde ordiner kanun değerinde bir veya birden fazla karamame ile yürürlüğe konulacaktır.

3. Bu konuda yargımızı özetleyecek olursak, proje, vergi sektöründe ihtiyaç duyulan daha büyük bir çeviklik (snellezza) ve modernlik icaplarına cevap verebildiği ve bilhassa muhtelif mükellef kategorileri arasında, özellikle vergi sisteminin daha ziyade basitleştirilmesi ile ilgili olarak, daha esaslı bir adalet ihtiyacını karşılayabildiği ölçüde faydalıdır.

İleriki izahlarımızın daha iyi anlaşılabilmesini temin gayesiyle Devlet ve mahalli idareler vergilerinin reformdan sonra alacakları şekli, her verginin nispetini, tarh (accertamento) ve konusunu, ve hangi verginin yerine geçeceğini synoptique bir tablo halinde göstermenin faydalı olacağını sanırım.

VERGİ REFORMUNUN BAŞLICA YENİLİKLERİ

DEVLET VERGİLERİ

Yeni vergiler	Nispet	Tarih	Konu	Kaldırılan vergiler
1. Hakiki şahısların gelirleri üzerinden alınan vergi	% 7 den % 70 e kadar trans itibariyle mütetrakki	Devlet tarafından Beyanname usulüyle	Mükellef tarafından gerçekleştirilen veya aile ilişkileri yoluyla mükellefe mal edilen mevcut gelirden teşekkül eden net gelir toplamı	Tamamlayıcı gelir vergisi Aile vergisi "Caffé espresso" makinelere alınmış vergi Kanalizasyon bakım katkı vergisi Özel tedavi katkı vergisi Turistik sayfiye mahalleri ve banliyölerde umumî temsiller ve müzikten alınan katkı vergisi
2. Tüzel kişilerin gelirleri üzerinden alınan vergi	% 32 nispetinde, mütenasip	Devlet tarafından Beyanname usulüyle	Tüm net gelir	Kurumlar vergisi Obligasyonlar üzerinden alınan vergi

DEVLET VERGİLERİ

Yeni vergiler	Nispet	Tarih	Konu	Kaldırılan vergiler
3. Katma değer vergisi	% 10	— Devlet tarafından — Mal ve hizmet satın alınması ile ilgili olarak ödenen kayıt harcı ve katma değer vergisi düşüldükten sonra fatura veya diğer bir doküman esas alınarak — Telâfi mecburiyeti — Aylık beyan ve ödeme	Perakendeciler haricinde kalan bütün müteşebbisler tarafından arazi, kredi satışları, karşılıksız senetler ve sosyal paylar dışında yapılan bütün satışlar ithalât ve hizmet edatları	— IGE (Genel irat vergisi) — İhracat muafıflığını ithalâtta giderme vergisi — Nakliyat evrakları harç pulu — Oyun kâğıtları harcı — Radyo yayını, ve radyo ve TV araçları vergisi — Plâk ve diğer ses kayıt cihazları vergisi — a) Dokuma ipliği b) Hayvani yağlar c) Nebati yağlar d) Elektrikli aydınlatma organları e) Kahve benzerleri üzerinden alınan muamele vergisi — Reklam vergisi — Rehin veya deposito karşılığı avans ve subvanşiyonlar üzerinden alınan vergi.

MAHALLİ İDARELER VERGİLERİ

Yeni vergiler	Nispet	Tarh	Konu	Kaldırılan vergiler
1. Patrimuan gelirleri üzerinden alınan vergi	— % 8 den % 12 ye ka- dar, mütenasip; % 8 olduğu takdirde bunun % 6 sı Komü- ne, % 1,5 i illere, % 0,5 i Ticaret Odası- na, % 12 olduğu takdir- de % 8,5 i Komüne % 2,5 i illere, % 1,0 i Ticaret Odasına	— Devlet tarafından — Beyanname usulüyle	— Tüzel kişilerin net gelirlerinin toplamı ve münferit arazi, tarım, bina, kapital ve işletme gelirleri	— Arazi vergisi — Tarım gelirleri ver- gisi — Bina vergisi — Ricchezza Mobile (menkul sermaye i- radı) vergisi — Lüks binaların geliri üzerinden alınan ö- zel vergi ve ilgili munzam vergiler — ICAP ve il zamları — Ticaret ve Sanayi Odaları aidatları — Yukarıdaki vergilere eklenen hazine ve mahalli idareler zam- ları

MAHALLİ İDARELER VERGİLERİ

Yeni vergiler	Nispet	Tarih	Konu	Kaldırılan vergiler
2. Tamamlayıcı mahiyette belediye tüketim vergisi.	Taban: % 5 Belirli bazı mal ve hizmet kategorileri için % 1 den % 10 a kadar değişen nispetler. Gelirin parametrelerine göre komünler arasında dağılımı.	— Devlet tarafından — Fatura usulüyle — Telif mecburiyeti — Vergi onar günlük periodlarla "Cassa depositi e prestiti" de açılan bir fona yatırılır.	Parakendeciler haricinde bütün müteşebbisler tarafından yapılan ve ilk ihtiyaç maddeleri, karşılıksız senetler dışında kalan bütün mal satışları, müteşebbisler veya Kanununun 117 nci maddesinde belirtilen diğer şahısların hizmet edaları üzerindedir.	Memba suları üzerindeki özel hak dahil belediye istihlak vergisi.
3. Gayrimenkuller üzerinden alınan belediye değer artışı vergisi.	Gayrimenkulün satış tarihindeki değeri ile diğer arasında bir hukuksal fiil veya vasiyet yoluyla devredildiği tarihteki değerine, alış, inşaat ve ilâve masrafların katılması ile bulunan farkın % 3 ünden % 10 una kadar (Belediyeler tarafından tesbit edilen nispetlerde) transz olarak.	— Devlet tarafından — Beyanname usulü ile.	Sanayi tesisleri dışında tüzel kişiler olmayan şahıslar tarafından yapılan satışlar yoluyla gayrimenkullerin değer artışı.	Devlet, belediyeler ve diğer şerefiye vergileri ile arazi değer artışı üzerinden alınan vergi.

4. Yukarıya çıkarılan synoptique tabloda açıkça görüleceği üzere temel vergiyi hakiki şahısların gelirleri üzerinden alacak vergi teşkil edecek, reform projesine göre bu gelir vergisi esas (principe) vergi rolünü oynayarak, şimdiye kadar diğer vergilere nazaran oldukça mütevazı bir gelir temin eden tamamlayıcı gelir vergisi (imposta complementare) yerine geçecektir.

Tamamlayıcı gelir vergisinin görevini ise patrimuan gelirleri (ekilebilir topraklar, binalar, tüzel kişiler dışında muhtelif mükellefler-kapital ve işletme gelirleri) üzerinden mahalli idareler tarafından alınacak vergi görecektir.

Nitekim bu vergi ile, mümkün olan nispette titizlikle kaynak tefriki (discriminazione qualitativa) yoluyla yukarıda belirtilen gelirler çalışmadan elde edilen gelirlere oranla daha ziyade vergilendirilebilecektir.

Böylece, sonuç olarak yeni vergi reformu büyük ölçüde bir *sosyal vasıta* durumu (strumentalita sociale) arz etmekte ve bu, şahsi vergilerin müterakkiliği ile daha belirli bir hal almaktadır.

Nitekim bu vergi % 7 den (500.000 Lirete kadar gelirler) % 70 e kadar (500.000.000 Lireti aşan gelirler) artan nispette tranş itibariyle müterakkilik (progressivita per scaglioni) arzedecektir.

Ayrıca komünler, iller ve ticaret odaları tarafından patrimuan gelirlerinden alınan mahalli vergilerin oranında % 8 den % 12 ye kadar gibi çok az bir fark bulunduğunu belirtmek de yerinde olur.

Şu halde bütünüyle (nel complesso) yüksek gelirler üzerine düşecek vergi yükü % 75 civarında olacak ve hattâ, reform temelini *analitique* tarh teşkil ettiği halde *inductif* sistemin tamamıyla terkedilmeyeceği, bunun da sübjektif bir değerlendirme olması dolayısıyla yanlışlığa müsait tarafları göz önünde tutulursa, % 75 i de aşabilecektir.

5. Buraya kadarki izahlarımız sonunda vergi reformunun getireceğinden bahsedilen başlıca yenilikler hakkında bazı tenkitlerde bulunmanın da belki zamanı gelmiştir.

İlk ve en önemli tereddüt unsuru toplam gelirin münferit gelirler taban alınarak analitik yoldan tespiti, ancak kaçırma olduğuna dair tahmin mevcut olduğunda sentetik tespit (determinazione sintetica) yoluna gidilmesi hususudur.

Kanun koyucunun hiç bir zaman kaçınılamayacak muhtemel vergi kaçakçılıklarına karşı koyabilmek gibi övgüye deyer niyetini tam mânâ-

sıyla takdir etsek bile, uygulama alanında her zaman dengeli ve özellikle adil olamayacak sübjektif yorumlamalara yol açabilecek tarzda ve aşırı derecede genellik ifade eden deyimlerin mevcudiyetini de (*eccessiva genericità di dizione*) belirtmeden yapamayacağız.

Önceden de söylendiği üzere, başlangıçta ülkemizin büyük ölçüde ve aralıksız teknolojik-produktif ve ekonomik gelişmesini doğrudan doğruya ve vasıtalı olarak *desteklemek*, dolayısıyla zayıf olmayan esaslı bir vergi adaletine ulaşabilmek için İtalyada yapılacağı haber verilen vergi reformu muhakkak gerçekleştirilmesi gereken bir işlemdir.

Bu husus, günümüzde herkes tarafından ve özellikle her medeni ülkenin ve dolayısıyla İtalya'nın en büyük (*solida*) ve önemli sınıfını teşkil eden, neticede en büyük vergi yükünü omuzlarında taşıyan ve gittikçe genişleyen sabit gelirliler kitlesinin en ziyade duyduğu ekonomik, sosyal ve politik ihtiyaçlar arasındadır ve bu hususun hiç bir şekilde ihmal edilmemesi gerekir.

Diğer taraftan ünlü maliye hocalarının vergilemede aşırı derecede yüksek nispetlerin kesintisiz ve her tip vergi kaçakçılığı için kaynak teşkil ettiği ve bu yüzden hiç bir zaman bu yolla hakiki bir vergi adaletine ulaşamadığını (ve naçiz kanaatimize göre ulaşamayacaktır da) ifadeden bir an olsun geri kalmadıklarını belirtmek gereklidir.

Bununla beraber, şuna da inanmak gerekir ki, sırf bu durumu önlemek için İtalyada bu özlenen ve esasında iyi olan vergi reformunun uygulanmasında ölçünün temkinle ve akıllıca kullanılması için çalışılacaktır.

Tercüme Eden : İlhan ÖZAY